

Tisková zpráva

Názory občanů na přijatelnost půjček - březen 2017

- ⊙ Nejpřijatelnější jsou pro českou veřejnost půjčky na bydlení (89 %), podnikání a studium (v obou případech 74 %), naopak nejméně přijatelné jsou půjčky na dovolenou (17 %) a na vánoční dárky (12 %).
- ⊙ To, že v současné době mají sami nebo jejich domácnost nějakou půjčku, deklaruje 47 % občanů.
- ⊙ Pro 54 % z nich je splácení půjček snadné, což je zatím nejvíce za celou dobu měření (v roce 2010, kdy byla otázka poprvé položena, to bylo 44 %).

Zpracovaly:

Veronika Pešková, Naděžda Čadová

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 593

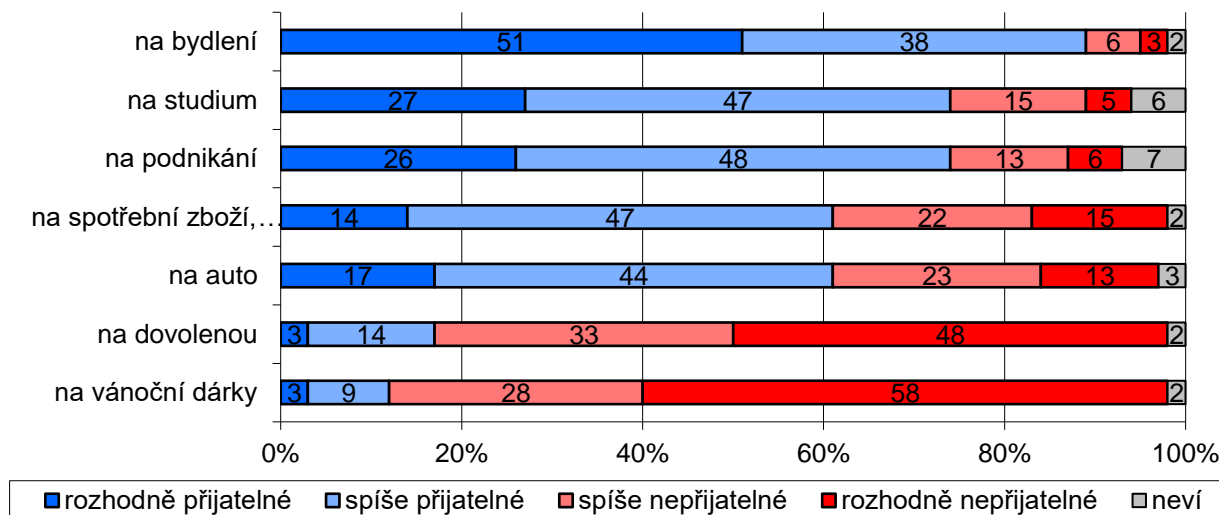

V rámci březnového šetření Naše společnost zařadilo CVVM i sadu otázek týkajících se půjčování si peněz a splácení dluhů. Respondenti byli konkrétně dotazováni na jejich názor na zadlužování běžných lidí v různých oblastech a následně na subjektivní vnímané potíže se splácením půjček u těch, kteří nějaké peníze dluží.

Uvedená témata byla naposledy zkoumána v lednovém výzkumu v minulém roce.

Respondenti vyjadřovali své postoje k tomu, na co je přijatelné či nepřijatelné půjčovat si peníze (viz graf 1). V největší míře jsou akceptovány půjčky na bydlení, které jsou přijatelné pro 89 % obyvatel, dále pak půjčky na podnikání a na studium (v obou případech 74 %). Více než tři pětiny (61 %) dotázaných považují za přijatelné půjčky na auto i na spotřební zboží. Co se týče půjček na dovolenou, zde u obyvatel ČR převažuje negativní přístup. Půjčky na dovolenou považuje za nepřijatelné 81 % obyvatel, přičemž krajní variantu (rozhodně nepřijatelné) volilo 48 % dotázaných. Půjčky na vánoční dárky jsou ještě méně přijatelné – krajní variantu nepřijatelnosti zvolilo dokonce 58 % dotázaných.

Graf 1: Přijatelnost či nepřijatelnost půjčování si peněz v následujících případech¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 6. – 19. 3. 2017, 1045 dotázaných ve věku od 15 let, osobní rozhovor.

¹ Znění otázky: „Je podle Vás přijatelné či nepřijatelné půjčovat si peníze v následujících případech? a) Na bydlení, b) na studium, c) na spotřební zboží jako např. lednice, pračka, televize, nábytek, d) na auto, e) na dovolenou, f) na podnikání, g) na vánoční dárky.“ Varianty odpovědí: rozhodně přijatelné, spíše přijatelné, spíše nepřijatelné, rozhodně nepřijatelné, neví.

Faktorová analýza (56 % vyčerpané variance) odhalila dva (očekávané) vzájemně nezávislé faktory. První z nich zahrnuje přijatelnost půjček na bydlení, studium a podnikání, druhý (ne)přijatelnost půjček na vánoční dárky a dovolenou. Půjčky na auto a spotřební zboží stejnou měrou spadají do obou faktorů a vyjadřují tak určitou nevyhraněnost či nejednoznačnost názorů.

Další statistiky ukazují, že u přijatelnosti půjček dochází k diferenciaci hlavně mezi různými věkovými skupinami. Pro starší lidi, a především ty nad 60 let věku, jsou půjčky napříč všemi sledovanými oblastmi o něco méně přijatelné, naopak pro lidi do třiceti let jsou půjčky více přijatelné. Největší rozdíly byly zjištěny u půjček na bydlení („rozhodně přijatelné“ 40 % mezi dotázanými staršími 60 let, kdežto 62 % mezi dotázanými ve věku 15 až 19 let) a na podnikání (16 % ku 38 % v uvedených věkových kohortách). Určitý vliv měla i životní úroveň domácností. Ti, kteří deklarovali špatnou životní úroveň, považovali za rozhodně přijatelné půjčky na spotřební zboží ve 21 % odpovědí, ti, kteří deklarují dobrou životní úroveň, tak činili ve 12 % případů. Podobný rozdíl byl i v přijatelnosti půjček na vánoční dárky (v součtu odpovědí rozhodně a spíše přijatelné to bylo 21 % ku 8 %).

Jak je vidět z časového srovnání (viz tabulku 1), v mínění o přijatelnosti půjček došlo letos oproti minulému roku k několika posunům. V případě bydlení byl pokles podílu těch, kteří tyto půjčky označili za přijatelné, největší (o 6 procentních bodů). Naopak přijatelnost půjčky na dovolenou se od minulého roku zvýšila (o 5 procentních bodů). V ostatních případech byly změny statisticky nevýznamné.

Kromě uvedených významných pohybů tedy celkově nedošlo k výrazným posunům, jaké můžeme vidět například v případě porovnání výsledků z roku 2014 a 2016, kdy došlo k vyrovnání a v případě půjček na podnikání dokonce k významnému překonání míry souhlasu zjištěné v (předkrizovém) roce 2010.

Tabulka 1: Přijatelnost/nepřijatelnost půjčování si peněz v následujících případech (v %) – časové srovnání

	I/10	I/11	II/12	I/13	I/14	I/16	III/17
na bydlení	92/7	83/15	91/8	85/14	90/9	95/5	89/9
na studium	73/22	64/30	64/30	64/33	70/26	75/20	74/20
na podnikání	71/20	67/25	69/24	65/28	67/26	77/17	74/19
na spotřební zboží, jako např. lednice, pračka, ...	61/38	51/47	55/44	49/49	54/45	62/37	61/37
na auto	60/38	50/47	53/45	49/48	51/47	63/35	61/36
na dovolenou	15/81	13/85	12/86	10/88	11/87	12/86	17/81
na vánoční dárky	x	x	x	x	x	10/88	12/86

Pozn.: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně přijatelné“ a „spíše přijatelné“, „spíše přijatelné“ a „rozhodně přijatelné“. Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 6. – 19. 3. 2017, 1045 dotázaných ve věku od 15 let, osobní rozhovor.

To, že v současné době mají sami nebo jejich domácnost nějakou půjčku, deklaruje 47 % občanů.² Před rokem to bylo 48 %. Hypotéku či úvěr na stavební spoření splácí 26 % (v roce 2016 25 %), podnikatelský úvěr mají 3 % (2 %), půjčku na zboží 21 % (25 %) a jinou půjčku 16 % (19 %). Ze srovnání s minulým rokem vyplývá, že během jednoho roku významně ubyly pouze půjčky na zboží, zatímco v ostatních případech nebyla změna statisticky významná. V závislosti na životní úrovni domácnosti jsme zjistili, že mezi dotázanými, kteří deklarují dobrou životní úroveň, má nějakou půjčku či hypotéku více než dvě pětiny (43 %) domácností, mezi těmi, kteří deklarují špatnou úroveň, je to více než polovina (56 %). Největší rozdíl je vidět v případě úvěru na zboží. Respondenti deklarující dobrou životní úroveň ho splácí ve 14 % případů, zatímco ti, kteří deklarují špatnou životní úroveň, splácí ve 37 % případů.

Zajímalo nás také, jak moc je problematické pro ty, kteří půjčky mají, tyto půjčky splácet. Jak vyplývá z údajů v tabulce 2, z těch, kteří nějakou půjčku mají (N=491), je pro 54 % splácení snadné. Naprostá většina z nich se však přiklání k

² Znění otázky: „Splácíte Vy nebo Vaše domácnost v současné době a) hypotéku, úvěr na stavební spoření, b) podnikatelský úvěr, c) nějaké zboží na úvěr, d) jiné půjčky?“ Varianty odpovědí: Ano, ne.

mírnější variantě odpovědi (spíše snadné – 43 %), za velmi snadné označuje splácení svých půjček jen 11 % respondentů. Necelá polovina (43 %) dotázaných označila splácení svých stávajících půjček za obtížné, přičemž 10 % to pokládá za velmi obtížné. Opět platí, že existují významné rozdíly mezi respondenty podle deklarované životní úrovně domácnosti, když ti, co deklarují dobrou životní úroveň, ze 72 % považují splácení za snadné (17 % za velmi snadné), ti, co deklarují špatnou životní úroveň, považují splácení z 89 % za obtížné (44 % za velmi obtížné).

Časové srovnání nabízí tabulka 2. Z něj vyplývá, že od ledna loňského roku se o 9 procentních bodů zvýšil podíl těch, kdo splácení svých půjček označují za snadné (spočet odpovědí „velmi snadné“ a „spíše snadné“) a je tak nejvyšší za celé sledované období, tj. od roku 2010.

Tabulka 2: Obtížnost splácení půjček (v %)³

	I/10	I/11	I/13	I/14	I/16	III/17
velmi snadno	5	4	4	5	8	11
spíše snadno	39	40	37	42	37	43
spíše obtížně	34	37	41	34	39	33
velmi obtížně	19	17	17	16	13	10
neví	3	2	1	3	3	3

Pozn.: Odpovídali pouze respondenti, kteří jsou zadluženi, nebo je zadlužená jejich domácnost (v roce 2010 N=428; 2011 N=405; 2013 N=515; 2014 N=477; 2016 N=507, 2017 N=491).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 6. – 19. 3. 2017, 1045 dotázaných ve věku od 15 let, osobní rozhovor.

³ Znění otázky: „Kdybyste měl vyjádřit svůj pocit, jak snadno nebo obtížně se Vám daří tyto půjčky splácet?“ Varianty odpovědí: velmi snadno, spíše snadno, spíše obtížně, velmi obtížně.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v17-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>6. 3. - 19. 3. 2017</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1045</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>259</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>ER.36, ER.44a, ER.45</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>es170421</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>21. dubna 2017</i>
<i>Zpracovaly:</i>	<i>Veronika Pešková, Naděžda Čadová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

↓